

מדד השלום - אוגוסט 2012 פרופ' אפרים יער ופרופ' תמר הרמן

לקראת השנה החדשה, ברוח סיכומים והתחלות השכיחים ערב החג, בדקנו יותר שאלות עמדתיות עקרוניות מאשר עמדות בנושאים ספציפיים, אם כי גם לאלה נתנו את דעתנו.

- יותר אופטימיים מפסימיים.** ערב ראש החג הציבור היהודי בישראל נוטה להיות יותר אופטימי (59%) מאשר פסימי (39%) לגבי השנה החדשה, זאת למרות האיזמים מבחוץ והבעיות הכלכליות וחילוקי הדעות מבית. השוואת שיעורי האופטימיות על פי החתך ההגדרה העצמית כימין, מרכז או שמאל במישור המדיני-ביטחוני מראה כי אופטימיות מצויה בשלושת המחנות, אך היא נחלת רוב גדול בימין (67%) רוב קטן במרכז (56%) ומיעוט גדול בשמאל (48%).

הבדלים אלה נובעים אל נכון מכך שקיימת חפיפה רבה בין אופייה הימני של הממשלה הנוכחית לבין הזיהוי הפוליטי העצמי של רבים בציבור היהודי, שלמעלה ממחציתו (54%) מגדירים עצמם כימין, כ-30% ממקמים עצמם במרכז, ו-16% בלבד בשמאל. בציבור הערבי התמונה שונה – כאן רק 28% מרגישים אופטימיים לעומת 68% שהם פסימיים לגבי השנה החדשה.
- עם זאת, יש חששות.** למרות האופטימיות הכללית, הציבור היהודי אינו רגוע. אמנם הרוב (55%) חשים מוגנים מבחינת סיכויי ההיפגעות ממתקפה של מדינת אויב דוגמת איראן. אולם ביחס לתחום הכלכלי, אם כי שיעור גבוה יותר מרגישים מוגנים, מספרם עולה אך במעט על שיעור מי שאינם חשים מוגנים: כשמדובר במצב הכלכלי השוטף 51% מרגישים מוגנים לעומת 46% שאינם חשים כך, ותמונה דומה מתגלה גם באשר לתחושת הביטחון הפנסיוני לאחר היציאה לגמלאות: 48.5% מרגישים מוגנים לעומת 40.5% שמרגישים לא מוגנים. למעשה, רק בנושא אחד – סיכויי ההיפגעות מפשע – שיעור החשים שהם מוגנים (57%) עולה במידה ניכרת בציבור היהודי על שיעור אלה שאינם חשים מוגנים (38%).

בציבור הערבי הרוב חוששים מן העתיד בכל אחד מן הנושאים הללו: 89% אינם מרגישים מוגנים מבחינת סיכויי ההיפגעות ממתקפה של מדינת אויב דוגמת איראן; כשמדובר במצב הכלכלי השוטף, 73% אינם מרגישים מוגנים, ו-67% מן הערבים חשים כך כשמדובר בביטחון הפנסיוני שלהם לאחר פרישתם לגמלאות. ברוח דומה, 69% מהם אינם מרגישים מוגנים כשמדובר בסיכויי ההיפגעות מפשע.

מעניין, שלמרות שהאופטימיות בציבור היהודי רבה יותר בקרב אנשי הימין, הם מרגישים דווקא מוגנים פחות מבחינת המצב הכלכלי השוטף (רק 46%) בהשוואה לשיעור המרגישים מוגנים במרכז (57%) ובשמאל (63%). דפוס דומה מתגלה גם בנושא הביטחון הפנסיוני, עם שיעורים מקבילים של 46%, 50%, ו-57%, בהלימה. שלא במפתיע, פערים גדולים יותר בנושא הבטחון הכלכלי מתגלים כאשר השוואה נעשית על פי רמות הכנסה. באשר למצב הכלכלי השוטף, שיעור החשים שהם מוגנים בקבוצת ההכנסה הנמוכה עומד על 37% בלבד, שעה שבקרב בעלי ההכנסה הבינונית והגבוהה השיעורים המקבילים הם 51% ו-65%. פערים דומים נמצאו גם ביחס לביטחון הפנסיוני. ואולם נראה שלמצב הכלכלי במישור האישי אין כל השפעה על מידת האופטימיות ביחס לעתיד כיוון לא נמצאו הבדלים של ממש בין שלוש קבוצות ההכנסה.

- הערכת תפקודי הממשלה.** תמונה עגומה על המצב במדינה עולה מהערכת הציבור היהודי והערבי את תפקודי הממשלה. להוציא את המישור הביטחוני, שביחס אליו הרוב היהודי (62%) מחזיק בדעה שהממשלה מתפקדת טוב, בכל שאר התחומים שנבדקו הביקורת על תפקוד הממשלה היא גורפת וחוצת מחנות. כך, בציבור היהודי שיעורי הערכות השליליות מגיעים ל- 81% בנושא הקטנת הפערים החברתיים, 78% ביחס לנכונות להקשיב לרצון האזרחים, 68% בתחום המאבק בפשע, ו-59% באשר לשמירת היציבות הכלכלית. דפוס דומה של הערכות עולה מהתשובות לשאלה ספציפית יותר בתחום המדיניות הכלכלית, היינו, האם הממשלה נהגה נכון או לא נכון כאשר העלתה לאחרונה את המחירים של מוצרים שונים לנוכח הגרעון בתקציב הלאומי: 76% חושבים כי הממשלה הייתה צריכה לחפש מקורות אחרים לצורך זה.

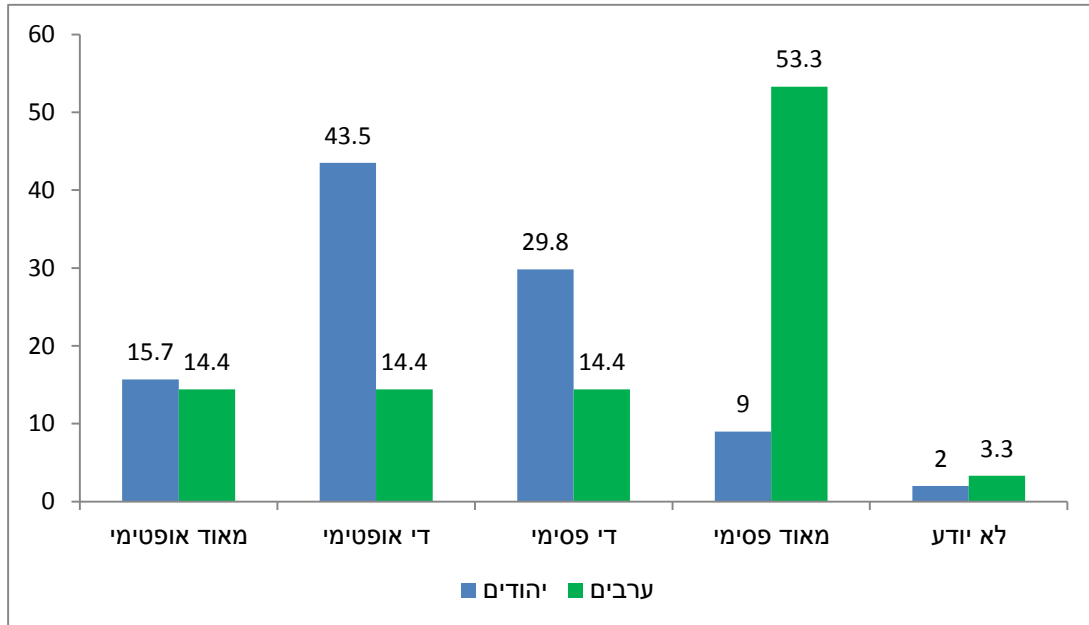
על רקע ממצאים אלו, נראה שאת ההסבר לאופטימיות היחסית של הציבור היהודי אין לחפש באופן שבו הוא רואה את המציאות הכלכלית והחברתית, אלא במישור של אמונות ואידיאולוגיה במישור המדיני-ביטחוני שאותו משרתת הממשלה, מבחינתו של רוב ציבור זה, בנאמנות. ויעיד על כך הממצא הלא חדש כי השיעור הגבוה ביותר של המזהים עצמם כימין נמצא בקרב בעלי ההכנסה הנמוכה (65%), שעה שבקבוצות ההכנסה הבינונית והגבוהה השיעורים התואמים הם נמוכים בעליל: 56% ו-45%.

הערכת תפקוד הממשלה על ידי הציבור הערבי היא שלילית מאלף ועד תו, אם כי רמת הביקורתיות כאן דומה למדי ובנושאים מסוימים אף נמוכה מאשר בציבור היהודי – כך 64% מעריכים כי הממשלה מתפקדת רע בתחום הביטחוני, 76% שהיא מתפקדת רע בתחום שמירת היציבות הכלכלית, 79% מגדירים כרע את תפקודה בתחום הקטנת הפערים החברתיים, 76% בתחום ההקשבה לרצון האזרחים ו-75.5% בתחום מניעת פשע.
- פינוי מגרון.** במישור ניהול העניינים בגדה, התמונה יותר מורכבת. רוב קטן בציבור היהודי סבור שהממשלה נהגה נכון כאשר פינתה לאחרונה את המאחז מגרון לפי החלטת בית המשפט העליון (45% תומכים ו-39% מתנגדים), כמו גם כשהחליטה לאפשר לאלפי פלסטינים להיכנס לשטחי ישראל ולבקר בעריה ובחוף הים כדי לחגוג את עיד אל פיטר (51% בעד ו-43.5% נגד). עם זאת, הרוב גדול (65%) מתייחסים לאישור כניסה זה כמחווה ספציפית ולא כפתח למדיניות כוללת שתאפשר למספרים גדולים של פלסטינים לחזור ולעבוד בשטח ישראל.

כשמדובר בציבור הערבי הרי שיעור הסבורים כי הממשלה פעלה נכון כשצייתה לבית המשפט ופינתה את מגרון מגיע ל-73%, כאשר 7% מחזיקים בדעה ההפוכה ולשאר אין עמדה בנושא. 92% מציבור זה חושבים כי הממשלה נהגה כראוי כאשר התירה לפלסטינים להיכנס לתחומי ישראל כדי לחוג את החג. עם זאת, ממצא מעניין, שכבר היו לו תקדימים בסקרים בשנים עברו, הוא כי הציבור הערבי-ישראלי חלוק בדעתו לגבי התרת כניסה המונית של פלסטינים מן השטחים לישראל – 47% מן המרואיינים צידדו במהלך כזה וכמספר הזה התנגדו לו.
- השאלה האיראנית.** הציבור היהודי חצוי בשאלה הספציפית האם הממשלה נוהגת נכון או לא נכון בהתנהלות שלה מול ארה"ב בנושא המתקפה על איראן, כאשר שיעור הסבורים כי מדיניות הממשלה בנושא זה נכונה (43%) עולה במקצת על שיעור הסבורים כי היא אינה נכונה (40%). בציבור הערבי התמונה הפוכה והפער לכיוון השלילה גדול יותר: 53% סבורים כי מדיניות הממשלה אינה נכונה לעומת 39% החשים כי היא נכונה.

מדד המשא ומתן: 40.7; מדגם יהודים: 42.5

תרשים החודש: עד כמה אתה מרגיש אופטימי או פסימי לקראת השנה החדשה? (%)

מדד השלום נערך בחסות [תכנית אוונס לגישור ופתרון סכסוכים](#) (אוניברסיטת תל אביב) ושל [המכון הישראלי לדמוקרטיה](#). הסקר בוצע בטלפון בתאריכים 5-6 בספטמבר על ידי מכון "דחף". השתתפו בו החודש 516 מרואיינים שהם מדגם מייצג של האוכלוסייה הבוגרת בישראל. טעות המדידה למדגם בגודל זה היא 4.5%. עיבודים סטטיסטיים: גב' יסמין אלקלעי.